

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. Тодорка Игнатова Костадинова, д.и., професор в ПН 3.7 „Администрация и управление” във Факултет по обществено здравеопазване, директор “Акредитация, качество и проектна дейност“ в Медицински университет – Варна, ул. „Марин Дринов“ 55, Варна 9002, тел. 052 677 089, мобилен тел.: 0889588408, e-mail: kostadinova@mu-varna.bg

член на научно жури съгласно Заповед № 661/04.10.2024 г. на Ректора на Варненски свободен университет „Черноризец Храбър”

Относно: конкурс за заемане на академична длъжност „доктор на науките“ в професионално направление 3.7 Администрация и управление по специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство“.

Автор на дисертационния труд: Виолетта Силвия Вереда

Тема на дисертационния труд: „Влиянието на цифровата трансформация върху управлението на предприятието“ („The influence of digital transformation on the enterprise management“)

I. Биографични данни за кандидата

Виолетта Силвия Вереда е родена на 7 октомври 1976 г. в гр. Шедълце, Полша. През 1998 г. придобива ОКС бакалавър - специалност „Банково дело“ в Университета по търговия и право във Варшава, а през 2000 г. – магистърска степен по техника и организация на външната търговия в същия университет. През 2008 г. защитава докторска дисертация на тема „Влияние на управлението на взаимоотношенията с клиенти върху поведението на купувачите в сектора на мобилната телекомуникация“ към Варшавското висше училище по икономика. Д-р Вереда придобива и бакалавърска степен по английска филология със специализация по руски език в Академия Подлазие, Шедълце (2009 г.).

Кандидатката стартира своя професионален път през 1997 г. в банковия сектор, а впоследствие заема асистентски позиции в Университета по финанси и управление и Академия Подлазие в гр. Шедълце. В периода 2010 – 2013 г. д-р Вереда е гост-професор в Университет „Козмински“ – Варшава и асистент в Колежа по мениджмънт и предприемачество „Богдан Янски“ в Ломжа, а в периода 2008 – 2018 г. – асистент в Катедра „Стратегическо управление и логистика“ на Университета за естествени и хуманитарни науки - Шедълце (бивша Академия Подлазие). От 2011 г. и понастоящем тя заема длъжност асистент в катедра „Инженерен мениджмънт“, Институт по организация и управление, Факултет по сигурност, логистика и управление към Военния технологичен университет във Варшава, където преподава следните дисциплини - Основи на мениджмънта и предприемачеството, Стратегическо управление, Изграждане на имидж и авторитет на лидер на екип, Управление на продажби и обслужване на клиенти, Анализ на бизнес модели, Маркетинг на услуги, Маркетинг на персонала, Коучинг и менторство в бизнеса. Това е добра основа за нейната изследователска работа и постижения в областта на информационните технологии, икономиката и управлението, съчетани с разнообразен практически опит.

II. Обща характеристика и актуалност на темата на дисертационния труд

Представеният ми за разглеждане и рецензия дисертационен труд обхваща 321 страници. Състои се от увод, три глави, заключение и литература. Отделните глави, представени в съдържанието, са разделени на подглави. В края на главите има обобщения и заключения. Използваната литература се състои от 443 източника, които включват монографии, глави в колективни трудове и научни статии (368 източника), електронни източници (75 източника), предимно на английски език. За изготвянето на дисертационния труд са използвани полски и международни доклади, по-специално от Евростат и международни изследователски фирми. Основната

част от литературата са издания от последните 5-10 г., което подsigурява актуалността на научните мнения, цитирани в дисертацията.

Темата на разработката е **дисертабилна** и нейната **актуалност** се основава на все по-нарастващата роля на развитието на технологиите, на бизнеса и системите за неговото насърчаване с цел постигане на устойчиво икономическо развитие и по-добър живот в Европа, включително в Полша. Актуалността на темата се подчертава и от включване на информация след Пандемията от Covid-19. Авторката коментира, че пандемията допълнително извежда на преден план цифровата бедност и прави изключително важно предоставянето на възможности за всеки европейски гражданин и бизнес да се възползват от цифровата революция. В резултат на това европейската визия за 2030 г. е цифрово общество, в което никой няма да бъде изоставен.

Целите, задачите и методологията на изследването са **изложени ясно и последователно**. Основната цел е: „да се идентифицират решенията в областта на информационните и комуникационните технологии (ИКТ) за управление на бизнеса - по отношение на Индустрия 4.0, цифровизацията на процесите и теорията на заинтересованите страни в дейността на предприятията в ЕС, както и да се определи нивото им на зрялост в процеса на цифрова трансформация“. Към основната цел са формулирани и 6 подцели и допълнителни теоретични и познавателни цели по отношение на систематизиране на знанието за Индустрия 4.0, за цифрова трансформация; идентифициране на ролите и теориите на заинтересованите страни; значението на ИКТ и други цифрови инструменти за развитието на бизнеса, вкл. по време и след пандемия.

Предмет на изследването е концепцията за цифровата трансформация в предприятията в ЕС и нейното въздействие върху развитието и функционирането на организациите.

Обект на изследването са предприятията от бизнес сектора на ЕС по данни на Евростат.

Възприета е основната хипотеза, че *„Изграждането на цифров бизнес модел в предприятията в ЕС, които работят в съвременния бизнес свят,*

основен на социално-икономическата криза и турбулентността на средата (VUCA), трябва да бъде подкрепено от развити ИКТ, цифров маркетинг, социални медии и връзки със заинтересованите страни, което е в основата на ефективността на системата за управление на цялата организация и се отразява на различните процеси, вземането на правилни решения и постигането на целите на тези организации“.

Към нея са формулирани и доказани 5 изследователски хипотези, които са проверени в хода на верификацията и допълват научната стойност на дисертацията.

За проверка на възприетата хипотеза и осъществяването на поставените цели са определени и изследвани следните изследователски въпроси:

1. Какво представлява цифровата трансформация и как се отразява на функционирането на организацията?
2. Какви технологични решения започват да използват предприятията в ЕС по време на пандемията?
3. Какви са връзките между цифровата трансформация и развитието на бизнеса?
4. Колко важни са заинтересованите страни за цифровата трансформация на предприятията?
5. Колко важно е развитието на цифровизацията в предприятията в ерата на VUCA?
6. Какъв е процесът на цифрова трансформация в предприятията в ЕС?
7. Как социалните медии и цифровият маркетинг влияят на функционирането на предприятията?
8. Как ще се промени управлението в един постпандемичен свят в резултат на използването на цифровите инструменти?
9. На какво ниво на цифрова зрялост се намират предприятията в ЕС?

Оценявам изследователската смелост на д-р Вереда да обвързва всички тези въпроси с темата за добавена стойност, с повишаване на БВП в условията на динамични промени и кризи, за осигуряване на добри работни места и обща заетост в условията на дигитализация и цифровизация във всички сфери

на живота. Всичко това води до подобряване качеството на живот на хората и в това проличава ясно и нейната професионална и изследователска отговорност.

В първа глава, озаглавена „Цифровата епоха и цифровата трансформация на XXI век за предприятията“, авторката се фокусира върху описанието на теорията за цифровата епоха и цифровата трансформация на XXI век. Разглежда се еволюционната история на тази епоха и разглежда трансформацията на мрежата (от Web 1.0 до Web 4.0); описва се и влиянието на цифровата епоха (цифровата ера) върху управлението на организациите и предизвикателствата, които тя поставя пред съвременните предприятия. Главата завършва с уточнение на връзката между цифровия и технологичния маркетинг и Индустрия 4.0, процесите и организационните промени на предприятията в Индустрия 4.0, както и цифровата зрялост на организациите в процеса на трансформация и цифровата стратегия на ЕС.

Във втората глава, озаглавена „Прилагане на ИКТ решения в икономиката и управлението“, са разгледани информационните ресурси в съвременната икономика в дейността на предприятията и основните области на управление на информационните ресурси в предприятието от гледна точка на ИКТ. Представени са и детерминантите на процесите на комуникация и създаване на знания в съвременните предприятия. В тази глава се обсъжда значението на социалните медии в днешния бизнес свят и как предприятията комуникират със своите заинтересовани страни чрез различни средства за комуникация.

В трета глава, озаглавена „Ролята на заинтересованите страни в управлението на цифровата трансформация“, се представя теорията за заинтересованите страни от гледна точка на естеството и значението на ключовото разделение между служителите, съвременния клиент - онлайн гражданин (интернет потребители), доставчиците и други. Въпросът за доверието и риска за заинтересованите страни в мрежата също е взет под внимание. В тази глава е представено съдържание, описващо картата на заинтересованите страни като инструмент за подпомагане на управлението и

аспектите, свързани с представянето на ключовите заинтересовани страни на предприятията в процеса на цифровата трансформация.

Ценни и полезни са тези елементи на дискусиата, където се съпоставят две гледни точки. Едната е **теоретична**, в която се посочва как ИКТ решенията и еволюцията на цифровата трансформация могат и трябва да се използват в съвременните предприятия в ЕС, за да се подобри конкурентното им предимство в съвременната информационна икономика. Другата е **емпирична** и в нея се посочва как ИКТ инструментите и концепциите на заинтересованите страни трябва да се използват в предприятията, за да достигнат петото ниво на цифрова зрялост.

Ценен резултат от проучването са представените авторски препоръки към предприятията за **насърчаване на бизнес средата и подобряване на ефективността на цялата система чрез дигитални технологии и комуникации със заинтересованите страни.**

III. Приноси на научните изследвания за развитието на научното знание

Разработеният труд съдържа теоретични обобщения, анализ на резултатите от авторското проучване, изводи и препоръки. Те съответстват на съвременната проблематика и имат пратико-приложен принос за цялостното функциониране на икономическите отношения, **за прилагане на ИКТ решения в икономиката и управлението, за работата със заинтересованите страни, за значението на социалните медии в днешния бизнес свят и как предприятията могат да комуникират успешно със своите заинтересовани страни чрез различни средства за комуникация.**

Приемам приносите, посочени в автореферата както следва:

Теоретични приноси

Направено е точно дефиниране и описание на концепциите за еволюцията на цифровата трансформация, цифровия маркетинг и зрелостта на процеса на цифровизация.

Описана е връзката между повишаването на ефективността на бизнес операциите, ликвидността, ефикасността и непрекъснатостта на основните процеси от ежедневната работа на компанията, създаването на дългосрочни бизнес отношения и придобиването на подходящи данни за компанията и участието на компанията в използването на ИКТ инструменти.

Идентифицирани са детерминантите на ефективното функциониране на модела за въздействие на цифровата трансформация върху управлението на бизнеса, с което се обогатяват управленската и икономическата теория.

Методологически приноси

Описани са констатациите относно самата цифрова трансформация и нейните елементи, участието на служителите в процеса на нейното създаване, изграждането на взаимоотношения със заинтересованите страни и зрелостта на изследваните организации по отношение на използването на ИКТ решения от предприятията в ЕС.

По-голямата част от това изследване е напълно иновативно и дава представа за състоянието на цифровата трансформация от последните две десетилетия, които са свързани с бързото развитие на ИКТ в света и социално-икономическите кризи, пандемията и промените в поведението на заинтересованите страни като клиенти, служители, доставчици, бизнес партньори и др. на пазара.

Практико – приложни приноси

От гледна точка на въздействието върху теорията на управлението, диагностицирането на действителното състояние на цифровата трансформация също е от голямо значение. На първо място е мащабът на прилагане на този модел в предприятията.

Прилагането на решенията, предложени в изследването, ще окаже влияние и върху управленската практика, и по-специално върху подобряването на процеса на цифрова трансформация, повишаването на нивото на участие на служителите в процеса и разработването на ефективен

модел, което от своя страна води до увеличаване на вероятността за постигане на оперативните и стратегическите цели на предприятието.

Разработената концепция (модел) може да се прилага за предприятия от различни сектори в много държави след адаптиране на критериите за оценка към спецификата на организацията.

IV. Автореферат и публикации по труда

Авторефератът отразява вярно структурата и съдържанието на дисертационния труд и акцентира върху най-важните моменти и изводи от изследването. Във връзка с темата на дисертацията д-р Виолетта Силвия Вердеа представя необходимия брой и обем научна продукция и цитирания съгласно Закона за академично развитие на академичния състав в Р България (ЗРАСРБ). Съгласно приложената справка са събрани много над необходимите точки за научната степен „Доктор на науките“ по групи индикатори и тяхното съдържание: Група А, индикатор 1 – 50 т.; Група В, индикатор 2 - 100 т.; Група Д, индикатори от 4 до 10 – 552 т. и група Е, индикатори от 11 до 13 – 265 т.

V. Заключение

Въз основа на съдържателното, структурно и комплексно оценяване на представения дисертационен труд, автореферата и публикациите по него, **давам положителна оценка и предлагам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят научна степен „Доктор на науките“ на Виолетта Силвия Вереда** в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.7. “Администрация и управление“, специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство“.

Дата: 11.11.2024 г.

гр. Варна

Изготвил рецензията:

/Проф. Т. Костадинова, д.и./

